

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/145/2017
Identifikačné číslo spisu: 1212201135
Dátum vydania rozhodnutia: 26.09.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Ján Šikuta
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1212201135.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ Y., bývajúceho v I., 2/ U. bývajúcej v I., oboch zastúpených Mgr. Michalom Urbanom, advokátom, so sídlom v Trenčíne, Šafárikova 12, proti žalovanej Union poisťovňa, a.s., so sídlom v Bratislave, Bajkalská 29/A, IČO: 31 322 051, o zaplatenie 2 800,- Eur s príslušenstvom každému zo žalobcov, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 17 C 19/2012, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 17. februára 2015, sp. zn. 5 Co 415/2013, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a.

II. Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Rozsudkom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) z 9. apríla 2013, č. k. 17 C 19/2012-173, súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 335,- Eur a žalobkyni 2/ sumu 335,- Eur a vo zvyšnej časti žalobu každého zo žalobcov zamietol.

Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 17. februára 2015, sp. zn. 5 Co 415/2013 rozsudok súdu prvej inštancie v časti týkajúcej sa úroku z omeškania a v časti týkajúcej sa náhrady trov konania zrušil a vec vrátil v zrušenom rozsahu súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Vo zvyšku rozsudok súdu prvej inštancie v jeho zamietajúcej časti potvrdil. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie v predmetnej veci dostatočne zistil skutkový stav a na tom základe vec aj správne právne posúdil, z ktorého dôvodu neostalo odvolaciemu súdu iné než rozsudok súdu prvej inštancie v časti týkajúcej sa výšky priznaného poistného plnenia každému zo žalobcov v zmysle § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdiť z hľadiska vecnej správnosti jeho výroku rozsudku zamietajúceho žalobu žalobcov v časti presahujúcej dôvodne uplatnený nárok. Odvolací súd však uviedol, že súd prvej inštancie pochybil, keď v rozpore s § 152 ods. 2 O.s.p. nerozhodol o celom predmete konania v zmysle pripustenej zmeny návrhu (rozšírenie o úrok z omeškania) a o nároku žalobkyne 2/ na náhradu trov konania, preto rozsudok súdu prvej inštancie v týchto častiach zrušil a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie v zmysle § 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p. v spojení s § 221 ods. 2 O.s.p.

Proti potvrdzujúcemu výroku rozhodnutia odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie, ktorým žiadali rozsudky oboch súdov zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. V dovolaní uviedli, že majú za to, že rozhodnutím odvolacieho súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) tým, že odvolací súd si nespĺnil svoju povinnosť riadne odôvodniť svoje rozhodnutie a že nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je potrebné považovať za porušenie práva na spravodlivý proces. Ako dôvod dovolania uviedli nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

4. Žalovaná sa k dovolaniu žalobcov vyjadrila tak, že ho pokladala za neprípustné a navrhla, aby ho dovolací súd zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) uznesením z 30. júna 2016, sp. zn. 1 Cdo 392/2015 dovolanie žalobcov odmietol ako neprípustné a žalovanej nepriznal náhradu trov dovolacieho konania. Vychádzal z toho, že dovolatelia procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietali a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť ich dovolania preto z týchto ustanovení nebolo možné vyvodiť. Pokiaľ žalobcovia v dovolaní namietali, že v konaní im bola postupom súdov odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.), dovolací súd sa osobitne zamerl na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci im postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať z dôvodu nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. K uvedenej námietke nepreskúmateľnosti (t. j. nedostatku v odôvodnení) rozhodnutí súdov nižšieho stupňa, ktorou žalobcovia odôvodnili prípustnosť svojho dovolania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., dovolací súd odkázal na stanovisko, ktoré prijalo občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu 3. decembra 2015 a je publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, ktorého právna veta znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže íť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. S poukazom na citované stanovisko považoval vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia namietanú dovolateľmi za tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., ktorá je relevantným dovolacím dôvodom, avšak prípustnosť dovolania nezakladá. Poukázal na to, že len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch môže nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladáť vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., a to napríklad vtedy, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie napadnutého rozhodnutia má také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížia k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci išlo o takýto extrémny prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p., ktorý by bol dôvodom pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016. Uviedol, že potvrdzujúci výrok rozhodnutia odvolacieho súdu (v spojení s dotknutou časťou rozhodnutia súdu prvej inštancie) spĺňal kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p., a obsahoval vysvetlenie všetkých dôvodov, ktoré boli v prejednávanej veci pre posúdenie žalobného nároku podstatné. Odôvodnenie napadnutých rozhodnutí zodpovedalo základnej štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Odvolací súd postupoval v súlade s § 219 ods. 1 O.s.p., v odôvodnení rozhodnutia skonštatoval správnosť skutkových a právnych záverov súdu prvej inštancie, pričom doplnil aj ďalšie úvahy a dôvody, pre ktoré toto rozhodnutie potvrdil. Námietku dovolateľov vo vzťahu k nedostatkom odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie preto nepovažoval za dôvodnú. Dovolací súd zdôraznil tiež, že za vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04) a rovnako

neznamená ani to, aby účastník konania bol pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/04). Z podaného dovolania ďalej vyplynulo, že žalobcovia v dovolaní namietali, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíval na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Avšak vzhľadom na to, že dovolanie žalobcov nebolo podľa § 238 O.s.p. prípustné, nebola preukázaná nimi tvrdená procesná vada konania uvedená v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a v dovolacom konaní nevyšli najavo ani iné vady uvedené v § 237 ods. 1 O.s.p., najvyšší súd preto odmietol dovolanie žalobcov ako procesne neprípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

Na základe sťažnosti žalobcov 1/ a 2/ Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len "ústavný súd") nálezom z 15. júna 2017, č. k. II. ÚS 835/2016-31 rozhodol, že Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 392/2015 a uznesením z 30. júna 2016 porušil základné práva Y. a U. podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s porušením čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 392/2015 z 30. júna 2016 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Y. a U. priznal náhradu trov konania v sume 459,33 Eur.

Ústavný súd konštatoval, že medzi stranami konania bolo nesporné jednak to, že žalovaná podala vyjadrenie k dovolaniu sťažovateľov, ale aj to, že toto vyjadrenie bolo právnemu zástupcovi sťažovateľov doručené jeden deň potom, čo najvyšší súd o dovolaní rozhodol. Bolo teda v konečnom dôsledku nesporné, že sťažovatelia nemali reálnu možnosť na vyjadrenie žalovanej v dovolacom konaní reagovať. Podľa názoru ústavného súdu uvedený postup najvyššieho súdu (oneskorené doručenie vyjadrenia žalovanej k dovolaniu právneho zástupcovi sťažovateľov v čase, keď už najvyšší súd o dovolaní rozhodol) sa javí z ústavnoprávneho hľadiska ako neakceptovateľný. Rovnosť zbraní je inherentným prvkom spravodlivého procesu. Právo na spravodlivý proces zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru zahrňuje právo, aby každá strana občianskeho súdneho konania mala primeranú možnosť brániť svoju záležitosť pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane (Ankerl c. Švajčiarsko z 23.10.1996). Jedným z prvkov spravodlivého procesu v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru je jeho kontradiktórny charakter. Každá strana musí v zásade mať možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné na to, aby jej požiadavky uspeli, ale aj zoznámiť sa s každým dokladom a pripomienkou predloženou súdu na účely ovplyvnenia jeho rozhodnutia a vyjadriť sa k nim (Mantovanelli c. Francúzsko). Súdne rozhodnutie je výsledkom rozhodnutia sporu medzi stranami, z ktorých každá musí mať možnosť vyjadriť sa a popierať požiadavky, dôkazy a argumenty druhej strany. Kontradiktórny spor znamená možnosť strany popierať (contra dicere) požiadavky a argumenty druhej strany a právo na to, aby sa vypočuli jej argumenty a návrhy. Požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali príležitosť oboznámiť sa so všetkými predloženými dôkazmi a podanými vyjadreniami a reagovať na ne, sa vzťahuje na konanie o opravných prostriedkoch rovnako, ako aj na konanie pred prvostupňovým súdom, a to bez ohľadu na to, že v podaní neboli uplatnené žiadne nové argumenty (Hudáková a ďalší proti Slovenskej republike). Právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivé súdne konanie. Pritom nie je podstatné, či podľa názoru všeobecného súdu ide o podanie skutkovo a právne významné alebo bezvýznamné, pretože túto skutočnosť posudzuje výlučne druhý účastník konania. Ten rozhodne o tom, aké stanovisko zaujme (I. ÚS 230/03, IV. ÚS 186/09, II. ÚS 182/13, II. ÚS 148/2014, II. ÚS 32/2016). Ústavný súd Slovenskej republiky na základe uvedeného konštatoval, že oneskoreným doručením vyjadrenia žalovanej právneho zástupcovi sťažovateľov v dovolacom konaní došlo k porušeniu práva sťažovateľov ako strán v občianskom súdnom konaní na rovnosť zbraní (rovnosť strán konania), ako aj princípu kontradiktórnosti konania. Na uvedených záveroch nič nemení argumentácia najvyššieho súdu zdôrazňujúca obsahovú stručnosť vyjadrenia žalovanej a z toho vyplývajúci názor, podľa ktorého sťažovatelia by zaujatím stanoviska k vyjadreniu žalovanej už nič nemohli zmeniť na prijatých záveroch najvyššieho súdu. Doplnil tiež, že nedoručenie písomného vyjadrenia alebo dokumentu druhej strane a neumožnenie vyjadriť sa k nim by výnimočne nepredstavovalo porušenie práva na spravodlivý proces, keď udelenie takýchto práv a príležitosti by nemalo žiadny vplyv na výsledok konania, napríklad ak by

najvyšší súd dovolanie odmietol ako oneskorene podané, pričom v sťažnosti podanej ústavnému súdu neúspešným dovolateľom by tento namietal, že mu nebolo doručené vyjadrenie druhej strany k jeho dovolaniu a toto vyjadrenie by sa zaoberalo meritom dovolania, nie teda otázkou včasnosti podania dovolania. V takejto situácii by bolo zrejmé, že udelenie možnosti zaujať stanovisko k vyjadreniu by nemalo žiadny vplyv na výsledok konania. Preto podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde, ústavný súd predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu zrušil a podľa § 56 ods. 3 písm. b/ zákona o ústavnom súde vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu, pričom potom, čo sťažovatelia dostanú reálnu možnosť zaujať stanovisko k dovolaciemu vyjadreniu žalovanej, bude úlohou najvyššieho súdu vysporiadať sa s dovolacími námietkami sťažovateľov týkajúcimi sa kvality odôvodnenia, resp. preskúmateľnosti rozsudkov okresného súdu a krajského súdu vo svetle otázky, či je z tohto pohľadu daná prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

Dovolací súd viazaný právnym názorom ústavného súdu opätovne doručil vyjadrenie žalovanej zo dňa 3. júla 2015 (č. l. 226-228 spisu) právnomu zástupcovi žalobcov 1/ a 2/, ktorý podľa doručky toto prevzal dňa 23. augusta 2017. Žalobcovia s vyjadrením žalovanej nesúhlasili s tým, že podľa ich názoru odôvodnenia rozhodnutí súdov oboch inštancií neboli riadne zdôvodnené, a preto sa žalobcovia nemohli brániť. Odvolací súd sa riadne nevysporiadal s námietkami žalobcov a z dôvodu riadneho neodôvodnenia rozsudku a nepreskúmateľnosti rozsudku súdu prvej aj druhej inštancie spôsobilo závažné procesné pochybenie, v dôsledku ktorého došlo k porušeniu práva žalobcov na spravodlivý proces, a zároveň k odňatiu ich možnosti konať pred súdom. Vzhľadom na uvedené navrhli dovolaciemu konajúcemu súdu dovolaniu vyhovieť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnými procesnými vadami, nemôže byť považované za správne a dovolacie dôvody vo veci sú dané. Súhlasili s názorom najvyššieho súdu, že právo na kontradiktórny proces nie je absolútne, a že toto právo môže závisieť na špecifických črtách daného prípadu. Takisto súhlasili s tým, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi. Považovali tiež za logické a správne, že práve v takomto prípade by malo byť odôvodnenie rozsudku súdu čo najširšie a nemala by byť využitá možnosť podľa § 219 ods. 2 O.s.p., ale rozhodnutie by malo byť presvedčivé po každej jeho stránke. Nejasnosť a neprijateľnosť poistných podmienok, existencia dvoch rôznych, a zrejme aj platných poistných podmienok, údajne omylom predložených zo strany žalovanej konajúcemu súdu a následne nereflektovanie týchto skutočností v rozsudku nenaplnia legálne očakávanie žalobcov na kvalitu rozhodnutia vo veci. Podľa názoru žalobcov tak bola vo veci preukázaná procesná vada konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) opätovne skúmal, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním.

10. Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Na rozdiel od odvolania (riadneho opravného prostriedku), ktorým možno napadnúť ešte neprávoplatné rozhodnutie, ide v prípade dovolania o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno - iba v prípadoch Občianskym súdnym poriadkom výslovne stanovených - napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť. Občiansky súdny poriadok vychádza z tejto mimoriadnej povahy dovolania a v nadväznosti na to aj upravuje podmienky, za ktorých je dovolanie prípustné. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach túto osobitosť (a mimoriadnosť) dovolania často vysvetľuje konštatovaním, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie (napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

11. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo

domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Pretože dovolanie bolo podané ešte podľa právnej úpravy platnej pred účinnosťou Civilného sporového poriadku (pred 1. júlom 2016), podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním bolo možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal.

12. V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti rozsudku. Prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu upravoval Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 238 O.s.p. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

13. V danom prípade dovolaním žalobcov nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale taký potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné. Dovolací súd v tejto konkrétnej prejednávanej veci dosiaľ nerozhodoval, preto ani nevyslovil právny názor, ktorým by boli sudy nižších stupňov viazané, preto neprichádza do úvahy použitie ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie žalobcov nie je podľa § 238 O.s.p. procesne prípustné.

14. Vzhľadom na obsah dovolania, a tiež zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 242 ods. 1 O.s.p. skúmal dovolací súd, či v konaní na súdoch nižších stupňov nedošlo k procesnej vade konania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

15. Dovolatelia procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietali a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť ich dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

16. Žalobcovia v dovolaní namietali, že v konaní im bola postupom súdov odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Pod odňatím možnosti pred súdom konať treba rozumieť taký nesprávny procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

17. So zreteľom na žalobcami tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa dovolací súd osobitne zamerl na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci im postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať z dôvodu nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

18. K uvedenej námietke nepreskúmateľnosti (t. j. nedostatku v odôvodnení) rozhodnutí súdov nižšieho stupňa, ktorou žalobcovia odôvodnili prípustnosť svojho dovolania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., dovolací súd odkazuje na stanovisko, ktoré prijalo občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu 3. decembra 2015 a je publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej

republiky pod R 2/2016, ktorého právna veta znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“.

19. S poukazom na citované stanovisko je vada nepreskúmateľnosti rozhodnutia namietaná dovolateľmi taktiež považovaná za tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., ktorá ako už bolo vyššie uvedené je relevantným dovolacím dôvodom, avšak prípustnosť dovolania nezakladá.

20. Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch môže nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladáť vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., a to napríklad vtedy, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie napadnutého rozhodnutia má také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížia k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci išlo o takýto extrémny prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p., ktorý by bol dôvodom pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016.

21. Je potrebné prisvedčiť základnej argumentácii dovolateľov, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. O porušenie tohto práva žalobcov ale v preskúmvanej veci však nejde.

22. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom uznesení z 23. júna 2004, sp. zn. III. ÚS 209/04 vyslovil, že „Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia“. Odvolací súd v prípade potvrdenia rozsudku súdu prvej inštancie sa v princípe môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia podaného súdom prvej inštancie (porovnaj rozsudok Helle proti Fínsku z 19. decembra 1997, sťažnosť č. 20772/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-VIII). Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany sporu na spravodlivý proces (napr. II. ÚS 44/03, III. ÚS 209/04, I. ÚS 117/05, III. ÚS 191/2013). Vo svetle týchto rozhodnutí aj Najvyšší súd Slovenskej republiky zastáva názor, že nie je nutné, aby na každú žalobnú námietku bola daná súdom podrobná odpoveď a rozsah povinnosti odôvodniť súdne rozhodnutie sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzované s ohľadom na okolnosti každého prípadu.

23. Relevantná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len “ESLP”), vzťahujúca sa k danej veci a princípy sú zhrnuté v rozhodnutí vo veci Ringier Axel Springer a.s. proti Slovenskej republike č. 35090/07, §§ 85 a 86, 4. október 2011, a neskôr toto zopakoval v prípade Trančíková proti Slovenskej republike, č. 17127/12 § 39, 13. jún 2015, podľa ktorej:

- princíp rovnosti zbraní, ktorý predstavuje jeden z prvkov širšieho konceptu práva na spravodlivý proces vyžaduje, aby každej strane sporu bola daná rozumná možnosť prezentovať svoj prípad za podmienok, ktoré ju nevystavujú podstatnej nevýhode vo vzťahu k druhej strane sporu (Niderost-Huber

proti Švajčiarsku, č. 18990/91, 18. február 1997, § 23),

- koncept práva na spravodlivý proces požaduje právo na kontradiktórny proces, v súlade s ktorým strany sporu musia mať príležitosť nielen mať vedomosť o dôkazoch, ktoré sú potrebné pre ich úspech v spore, ale tiež mať vedomosť o všetkých vykonaných dôkazoch a predložených vyjadreniach za účelom vplývať na rozhodnutie súdu. Akokoľvek, právo na kontradiktórny proces nie je absolútne, a toto právo môže závisieť na špecifických črtách daného prípadu (Krčmář a ostatní proti Českej republike, č. 35376/97, § 40, 3. marec 2000, Hudáková proti Slovenskej republike, č. 23083/05, § 26, Asnar proti Francúzsku (č.2) č. 12316/04, § 26, 18. október 2007, Vokoun proti Českej republike č. 20728/05 § 26, 3. júl 2008),

- konkrétny účinok daných vyjadrení k rozsudku domáceho súdu má len malý význam. Je na stranách sporu posúdiť, či je alebo nie je potrebné sa vyjadriť (Milatová a ďalší proti Českej republike, č. 61811/00, § 65, Gaspari proti Slovinsku, č. 21055/03, § 52, 21. júl 2009),

- zvlášť dôležitá v týchto veciach je dôvera účastníkov v spravodlivosť justície, ktorá je založená na viere, že títo mali možnosť vyjadriť svoje názory ku každému dokumentu založenému v spise (Asnar proti Francúzsku(2), č. 12316/04, § 25, 18. október 2007),

- nedoručenie písomných vyjadrení alebo dokumentov druhej strane a neumožnenie vyjadriť sa k nim v niektorých prípadoch nepredstavovalo porušenie práva na spravodlivý proces, keď udelenie takýchto práv a príležitostí by nemalo žiadny vplyv na výsledok konania a ustálený právny prístup v danej veci nebol spochybnený (Stepinska proti Francúzsku, č. 1814/02, § 18, 15. jún 2004, Sale proti Francúzsku, č. 39765/04, §§ 18, 19, 21. marec 2006, Verdu Verdu proti Španielsku, č. 43432/02, §§ 26 až 28, 15. február 2007).

24. Z hľadiska práv účastníka na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na súdne konanie spĺňajúce garancie spravodlivosti, toto ustanovenie treba vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru ESĽP. Z ustálenej judikatúry ESĽP vyplýva, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, (napríklad rozsudok vo veci García Ruiz proti Španielsku z 21. januára 1999, sťažnosť č. 30544/96, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1999-I), podľa ktorej rozhodnutie súdu musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra ESĽP teda nevyžaduje, aby na každý argument zo strany účastníka bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (napr. rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Higgins a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I), tiež Van de Hurk v. Holandsko, sťažnosť č. 16034/90, rozsudok z 19. apríla 1994, Ruiz Torija c. Španielsko, sťažnosť č. 18390/91, rozsudok z 9. decembra 1994, séria A, č. 303- A, s.12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko, sťažnosť č. 18064/91, rozsudok z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B.

25. Judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa do 30. júna 2016 ustálila v názore, že odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných práv strany konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal strane sporu procesné práva (v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv (viď napr. právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaní na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby im bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)).

26. Z vyššie uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že skutkové a právne závery odvolacieho súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné či už s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd alebo s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, alebo v rozpore s ustanovením (odôvodňovanie rozhodnutí) § 157 ods. 2 O.s.p., a preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľné, či nedostatočne odôvodnené.

27. Vzhľadom na to, že dovolanie žalobcov nebolo podľa § 238 O.s.p. prípustné, nebola preukázaná nimi tvrdená procesná vada konania uvedená v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a v dovolacom konaní nevyšli najavo ani iné vady uvedené v § 237 ods. 1 O.s.p., preto Najvyšší súd Slovenskej republiky odmietol dovolanie žalobcov ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c/ CSP bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

28. V dovolacom konaní súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.